

SLOVO ÚVODEM

Vážení čtenáři,

dostává se Vám do rukou poslední letošní číslo našeho časopisu. Toto vydání je trochu specifické – je totiž celé zaměřeno na zemědělství.

Jistě si někteří z Vás položí otázku. To už i ochranáři budou lobovat za zemědělství? Vždyť ti pořád jenom křičí a nařikají, pořád mají málo peněz a vůbec... A já odpovídám za ochranu přírody. Ano, budeme za ně bojovat, budeme jim radit, budeme se za ně přimlouvat a žádat, ale jen za ty, kteří to z našeho pohledu potřebují. Za poctivé ekologické zemědělce, kteří v potu tváře zvelebují naši krajinu, aby ji v dobrém a neporušeném stavu předali příštím generacím. Budeme se snažit podpořit ekologické vinohradníky a vinaře, kteří díky znalostem a zkušenostem vysoce specializovaných odborníků zvládnou péči o své vinice bez jedovatých insekticidů. Nezapomínáme ani na malé obce – program komunitního a domácího kompostování je určen především pro ně. A nemůžeme se nezmínit o dosti zásadní oblasti a tou je dotační politika našeho státu.

Správa Národního parku Podyjí se proto zapojila do projektu: „Sít' informačních center zaměřených na agro-environmentální programy v Jihomoravském kraji a kraji Vysočina.“ V rámci tohoto projektu provozuje Informační místo zaměřené právě na tuto problematiku.

Vzpomeňte si proto prosím na náš úvodník, až se v těchto nádherných podzimních či raně zimních měsících budete toulat naší krásnou podyjskou krajinou a v dáli uvidíte na poli traktor či na vřesovištích potkáte stádo ovcí. Zemědělci totiž tvoří i Vaši krajinu.

Veronika Dubovská
redakce Podyjského listí

Zemědělství v Národním parku Podyjí

Národní park Podyjí a především jeho ochranné pásmo tvoří nejenom lesy, ale i stovky let obhospodařovaná zemědělská krajina. Je naší povinností, jakožto dobrých správců hledat vyvážený kompromis mezi přísnou ochranou tohoto území a zájmy hospodařících subjektů. Strategie Správy NP v oblasti zemědělského hospodářství se opírá především o cíle a poslání národního parku a smysl jeho ochranného pásma. Cílem není likvidace zemědělství v tomto zájmovém území, ale pokud možno vyloučení jeho negativních vlivů na území NP. Pozitivním přínosem zemědělství zde je a stále více bude jeho krajinnotvorná funkce a vytváření podmínek pro populaci celé řady vzácných a ohrožených druhů organizmů.

Co však tento záměr znamená v praxi? Na území Národního parku Podyjí a jeho ochranného pásma hospodaří mnoho větších či menších zemědělských subjektů. Oblasti jejich výroby jsou různé – klasická polní výroba, chov skotu, chov ovcí a s tím spojené pastevectví, zapomenout nesmíme ani na vinohradníky a ovocnáře. Každý z těchto způsobů zemědělské výroby má svá úskalí a problémy, které mohou ovlivnit stav přírody a krajiny v okolí NP i zde žijících obyvatel. Každý zemědělský subjekt má své návyky, svůj styl, strategii a způsoby hospodaření, které ovlivňuje mnoho faktorů - např. přírodní možnosti lokalit, tradice, majetkové a nájemní vztahy atd. Je však v zájmu ochrany přírody a tedy zájmem státu, který na území Národního parku Podyjí reprezentuje jeho Správa, snížit intenzitu či alespoň zjemnit směrem k jádrovému území parku způsoby zemědělského hospodaření. Používat

šetnější formy v agrotechnických postupech, alternativní způsoby ochrany zemědělských plodin, vhodné sledy osevních postupů, vhodnou druhovou a odrůdovou skladbu atd. Všechny tyto postupy samozřejmě nelze aplikovat bez ekonomické podpory, kterou v těchto případech představují dotační tituly MŽP a MZe. Tyto ekonomické nástroje zároveň vytyčují i směr, kterým se ubírá celá zemědělská politika Evropské unie.

Nastolení takovýchto principů a forem je však složitým a dlouhodobým procesem. Direktivních a diletantských způsobů hospodaření si už naše země užila dost a fundovaní zemědělci - pamětníci o nich ví své. Intenzivní zemědělství zejména ve druhé polovině minulého století ovlivnilo velmi výrazně ráz krajiny i kvalitu potravin. Přitom zemědělec nemá v krajině pouze funkci producenta, ale spolurozhoduje o rázu krajiny a zároveň výrazně ovlivňuje jednotlivé složky životního prostředí. Musíme proto vést permanentní dialog se zemědělci, v dlouhodobém horizontu nenásilně a trpělivě vysvětlovat, nabízet jiné možnosti či alternativy a měli bychom také umět zemědělcům naslouchat. Musíme se naučit v maximální míře využívat stávajících dotačních titulů v souladu s principy šetrného zemědělského hospodaření, které by však zároveň pro zemědělské subjekty představovaly perspektivu dlouhodobého a stabilního ekonomického profitu a rentability. Jde samozřejmě o pozvolný a nenásilný proces.

Konkrétních příkladů se nám nabízí mnoho. Je možno využít současného boomu, který zažívá v naší republice ekologické zemědělství a s tím související rychle rostoucí trh s biopotravinami.

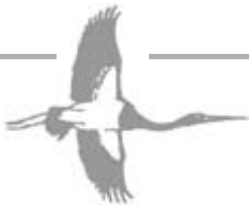
Pokračování na str. 2

Pastva na Havranickém vřesovišti - návrat k tradičnímu obhospodařování biologicky velmi cenných lokalit

Obsah:

Slovo úvodem ...	1	Zachraňme úhory	6-7
Zemědělství v NP Podyjí	1-2	Komunitní a domácí kompostování	8-9
Agro-environmentální poradenství	2-3	Živá příroda v zemědělské krajině NP Podyjí	10-11
Zemědělské dotace v roce 2007	4	Co to je Ekologické zemědělství a biopotravina?	11-12
Nové možnosti ochrany vinohradů	5	Jak se stát ekologickým zemědělcem?	12

Pokračování ze str. 1

Přítom forem ekologického zemědělství může být několik, jmenujme např. ekologické pastvinářství a pícninářství, které by mohlo využít zatravněných enkláv na Čížovsku a Lukovsku. Nabízí se i možnost ekologického chovu ovcí a koz či chov koní. Nebo takové ekologické

vinohradnictví a vinařství – je jistě alternativou ke klasickému konvenčnímu přístupu. Přítom odbyt biovína je v současné době na vzestupu. Vždy však jde o funkční a životaschopné projekty – příkladem nám mohou být zkušenosti kolegů z CHKO Pálava, Moravský kras či Bílé Karpaty.

Čeká nás tedy běh na dlouhou trať, neřkuli

maratón. Přejme tedy sobě, a především našim zemědělcům, hodně dobré vůle, síly a elánu. Snad se to brzy na tváři naší krajiny a kvalitě přírodního prostředí pozitivně projeví.

Ing. Veronika Dubovská
Správa NP Podyjí
Na Vyhlídce 5, 669 01 Znojmo
e-mail: dubovska@nppodyji.cz

Agro-environmentální poradenství

V Jihomoravském kraji začaly od 1. září letošního roku poskytovat poradenství informační centra a informační místa vytvořená v rámci projektu „Sít' informačních center zaměřených na agro-environmentální programy v Jihomoravském kraji a kraji Vysočina“, který vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu a Ministerstva životního prostředí ČR.

Projekt realizuje Spolek poradců v ekologickém zemědělství ČR (EPOS) spolu s 15 partnery z Jihomoravského kraje a kraje Vysočina, včetně místně příslušných krajských úřadů.

Hlavní úkoly projektu jsou následující činnosti:

- předávání informací o agroenvironmentálně orientovaných programech Ministerstva zemědělství ČR a Ministerstva životního prostředí ČR zemědělským podnikatelům a pracovníkům veřejné správy
- poskytování poradenství jak agroenvironmentálních programů využívat
- poskytování informací o ekologickém zemědělství a biopotravinách
- zajišťování vzdělávání ekologických zemědělců
- informování o možnostech s nakládáním s biologicky rozložitelnými odpady

Klíčové aktivity projektu se zabývají těmito činnostmi:

1. **Poskytováním informací** v oblasti agro-environmentální problematiky, včetně poskytování informací z oblasti finančních podpor, jak Ministerstva zemědělství, tak Ministerstva životního prostředí. Informace se poskytují ve vytvořených informačních centrech a místech (viz. tabulka) a na seminářích, které jsou pořádány pro všechny zájemce. V rámci této aktivity probíhá školení pracovníků informačních míst v daných oblastech.
2. **Zvyšováním počítačové gramotnosti** v zemědělském sektoru. Tato aktivita má za úkol zlepšení využívání internetu v oblasti získávání informací a zlepšení využití počítačových programů (Excel, Word).
3. **Poskytováním informací o ekologickém zemědělství**, produkci a certifikaci biopotravin a vlivu ekologického zemědělství na setrvalý rozvoj venkovského prostoru. V rámci projektu bude vytvořena síť ukázkových ekofarem.

Terasy na Hradišti u Znojma - příklad extenzivního hospodaření v NP Podyjí

4. **Podporováním místních iniciativ** v oblasti udržitelného rozvoje venkova. Chceme zapojit místní správu, nestátní neziskové organizace a podnikatele do řešení konkrétních lokálních potřeb a zájmů v oblasti udržitelného rozvoje a udržitelného zemědělského hospodaření.

5. **Řešením problematiky biologicky rozložitelných odpadů.** Produkci biologických odpadů je možné omezit již na každé zahrádce kompostováním, případně řešit využití odpadů komunitním kompostováním apod.

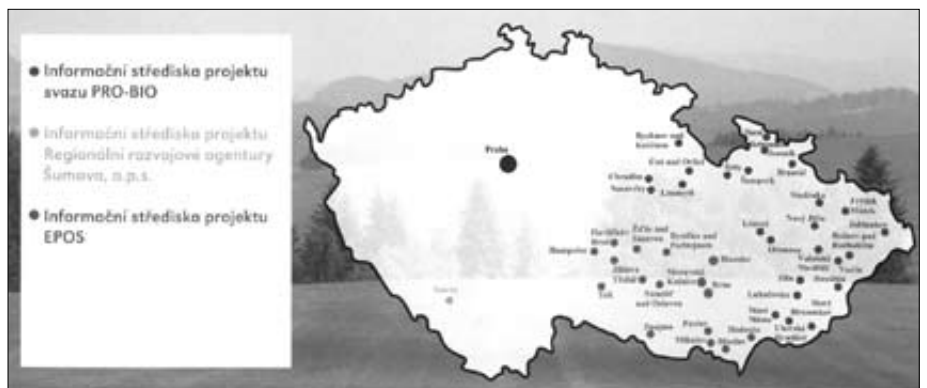
6. **Zaváděním biopotravin do škol.** Hlavním záměrem je poskytnout informace o bezpečnosti potravin, o původu a způsobu výroby potravin, o výhodách biopotravin oproti konvenčním potravinám, včetně zdůraznění širších dopadů konvenčního a ekologického zemědělství. Prostřednictvím školního stra-

vování lze v širokém záběru působit na děti a mládež tak, aby se pojem „biopotravina“ stal přirozenou součástí jejich života a svůj postoj mohli přenášet na další generace

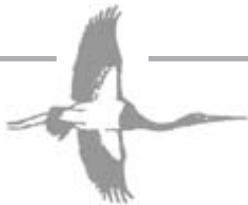
V rámci tohoto projektu bylo vytvořeno jednotné logo, pod kterým budou prezentovány všechny aktivity:

Ing. Petr David
Spolek poradců v ekologickém zemědělství ČR
Kotlářská 51, 602 00 Brno
e-mail: pdavid@eposcr.cz

Mapa informačních center a středisek projektu PRO-BIO

Přehled informačních center a informačních míst:

Okres	Informační centrum	Informační místo	Okres	Informační centrum	Informační místo
Kraj Jihomoravský			Kraj Vysočina		
Brno-město	EPOS, Kotlářská 51, 602 00 Brno tel., fax: 549 213 563 e-mail: epos@eposcr.cz www.eposcr.cz	PRO-BIO PM, Vinohradská 261, 664 34 Moravské Knínice tel.: 541 263 456	Jihlava	BESEDA, Nám. Svobody 11 586 01 Jihlava tel.: 737 689 996 e-mail: natural.centrum@volny.cz	Mikroregion Telčsko (MěÚ Telč) Nám. Zachariáše z Hradce 4 588 56 Telč tel.: 567 223 235
Brno-venkov		PRO-BIO RC Jižní Morava 692 01 Pavlov 191 tel.: 519 515 394	Havlíčkův Brod		SOŠ, SOUaU Humpolec – odloučené pracoviště Havlíčkův Brod Jihlavská 895, Havlíčkův Brod tel.: 565 532 069
Blansko		Správa CHKO Moravský Kras Svitavská 29 67801 Blansko tel.: 516 428 880	Pelhřimov		SOŠ SOUaU Humpolec, Školní 764, 396 01 Humpolec tel.: 728 234 321
Břeclav	ADONIS, Náměstí 1, 692 01 Mikulov tel.: 519 512 200-1 e-mail: info@adonis-mikulov.cz	Správa CHKO Pálava Náměstí 32 692 01 Mikulov tel.: 519 510 585 Biosférická rezervace Dolní Morava, Národních hrdinů 23, 690 02 Břeclav tel.: 575 685 867	Třebíč	ZERA, Náměšť n. O. V. Nezvala 977, 675 71 Náměšť nad Oslavou tel.: 724 144 401 e-mail: hortova. pavlina@cmcnamest.cz	Okresní agrární komora, Kostnická 4 674 01 Třebíč tel.: 568 840 062
Znojmo		Správa Národního Podyjí Na Vyhlídce 5, 669 02 Znojmo tel.: 515 226 722	Žďár n. Sázavou		Správa CHKO Žďárské vrchy, Brněnská 39 59101 Žďár n. S. tel.: 723 249 230 VOŠ, SZeŠ a SOU Bystřice n. P. Dr. Veselého 343, 593 17 Bystřice nad Pernštejnem tel.: 566 553 047

Další informace: www.agro-envi-info.cz, tel./fax: 549 213 563, mobil: 774 710 391

Spolek poradců v ekologickém zemědělství ČR
Kotlářská 51, 602 00 Brno
Kontaktní osoba: Ing. Petr David, tel.: 774 710 391
e-mail: p david@eposcr.cz; www.epos.ecn.cz

EPOS Spolek poradců v ekologickém zemědělství ČR je realizátorem projektu „Sít' informačních center zaměřených na agro-environmentální programy v Jihomoravském kraji a kraji Vysočina“, financovaného z Evropského sociálního fondu v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů. Jednou z aktivit projektu je uspořádání série jednodenních kurzů Využití internetu v agropodnikání.

Využití Internetu nejen v agropodnikání

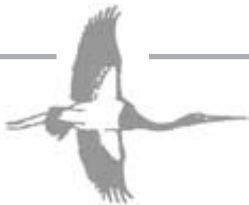
- Jednodenní kurz:** cca 6 hodin - možnost konání kurzů – pondělí až sobota
Obsahová náplň kurzu:
- A. (2 hod.)
 1. Internet to jsou informace
 2. Ovládání prohlížeče Internet Explorer – IE
 3. Jak vyhledávat na Internetu
 - B. (4 hod.)
 4. Přehled vyhledávacích portálů se zemědělskou tematikou
 5. Informace o obsahu portálů a praktické vyhledávání informací – ukázky
 6. Vyhledávání informací podle požadavků účastníků kurzů

Místo konání kurzu: Znojmo, v případě zájmu i v jiném místě.

Předpokládaný počet účastníků kurzu: 6 až 12 osob

Kurs je bezplatný!!!

Zájemci se mohou přihlásit u organizátora kurzů: Ing. Petr David, tel.: 774 710 391

Zemědělské dotace v roce 2007

Rok 2007 je prvním rokem nového plánovacího období EU 2007-2013. V oblasti zemědělských dotací se tato skutečnost promítá ve změně některých programových dokumentů, na základě kterých jsou v jednotlivých členských státech poskytovány dotace do zemědělství a podpory pro venkov. V České republice byly v období 2004-2006 poskytovány přímé platby a jejich národní dorovnání na základě přístupové smlouvy České republiky. Pro ostatní dotační tituly byl základním dokumentem Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP) a pro investiční podpory Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP PRVMZ). V novém plánovacím období budou HRDP a OP RVMZ nahrazeny „Programem rozvoje venkova“ (dále jen PRV). PRV bude v novém období zahrnovat všechny stávající dotační tituly z HRDP a investiční podpory z operačního programu rozšířené o investiční podpory pro venkov.

PRV je členěn do čtyř základních os. Osa I. „Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví“, Osa II. „Zlepšování životního prostředí a krajiny“, Osa III. „Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova“, Osa IV. „Leader“. Plné znění PRV je k dispozici na webové stránce MZE (www.mze.cz). V současnosti (říjen 2006) je PRV schválen vládou a předán ke schválení Evropské komisi. Po případných úpravách a jeho schválení vláda zveřejní podrobná pravidla a vydá příslušné prováděcí vyhlášky. Na úrovni EU dochází ke změně zdroje financování, byl nově založen Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD), který bude financovat dotace pro zemědělství a venkov.

Obecně lze konstatovat, že na základě schváleného PRV nedochází v zemědělských dotacích z pohledu zemědělce k výrazným změnám.

Přímé platby (SAPS)

Částka na přímé platby v ČR bude pod-

le přístupové smlouvy navýšena v roce 2007 o 5%, tj. na úroveň 40% přímých plateb v zemích EU 15, platba je poskytována v eurech. Sazba v Kč/ha zemědělské půdy bude dána kurzem koruny a plochou zemědělské půdy způsobilé pro dotace v roce 2007 (odhad kolem 2300,- Kč/ha).

Národní doplňkové platby (Top Up)

Národní doplňkové platby (navýšení přímých plateb maximálně o 30% přímých plateb v EU 15) budou v roce 2007 poskytovány podle nového nařízení vlády a jejich výše bude daná přidělem ze státního rozpočtu. O jejich struktuře se dosud jedná, uvažuje se o zvýšení podpory pro chov skotu oproti roku 2006.

Dotace pro LFA oblasti

V roce 2007 zůstanou beze změn. Přehodnocení LFA oblastí plánuje Evropská komise až od roku 2009.

Agro-environmentální opatření (AEO)

Toto je dotační titul, ve kterém jsou v PRV navrhovány největší změny. Některé stávající tituly budou upraveny, jiné již nebudou vyhlášeny, naopak některé tituly se rozšiřují.

Některé navrhované změny:

- Titul „Ekologické zemědělství“ – dojde k navýšení některých sazeb
- Titul „Integrovaná produkce“ – dojde k rozšíření o integrovanou produkci zeleniny
- Titul „Zatravňování orné půdy“ – nově je navrhována možnost zatravnit pouze část půdního bloku, minimálně 0,1 ha. Jako půdní bloky vhodné pro zatravnění jsou nově navrhovány všechny půdní bloky s kulturou „orná půda“ nacházející se ve zranitelných oblastech (Nitrátová směrnice, NV 103/2004 Sb.) obdobně jako v oblastech LFA. Je navrhována možnost zatravnňovat pásy podél vodních toků.
- Titul „Ošetřování travních porostů“ – zde

jsou navrhovány nové managementy: pro vlhké a mezofilní louky, pro horské a suchomilné louky, pro druhově bohaté pastviny a pro suché stepní trávníky a vřesoviště.

• Titul „Pěstování meziplodin“ – pro nové zájemce je sazba na jeden ha snížena na částku 3100,- Kč.

• Titul „Biopásy“ – biopásy nesmí bezprostředně přiléhat k dálnicím a silnicím I. a II. třídy, poloha biopásu se může v průběhu pěti-letého období měnit v závislosti na osevním postupu.

Z AEO byly vyřazeny tituly „Travnaté pásy na svazích“ a „Osevňovací postup v ochranných zónách jeskyní“.

Sazby dotací zůstaly stejné nebo je navrhováno mírné navýšení proti stavu v roce 2006 s výjimkou „pěstování meziplodin“.

V roce 2006 nebyly přijímány žádosti o zařazení do jednotlivých titulů. Předpokládá se, že žádosti o zařazení do AEO na období 2007-2011 budou přijímány na jaře současně se žádostmi o dotaci. Tento termín je podmíněn včasným vydáním příslušného nařízení vlády.

Předčasné ukončení zemědělské činnosti

je navrhováno jen s malými obměnami, rozšiřuje se okruh nabyvatelů, u těch kteří již podnikají v zemědělství se zvyšuje věková hranice na 50 let.

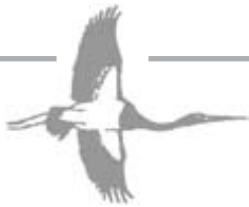
Dotace na zalesňování zemědělské půdy a podpora zakládání odbytových organizací jsou navrhovány i pro nové období. Investiční dotace (dříve operační program) jsou součástí Osy I. Investiční podpory do zemědělství jsou navrhovány velmi široce, jak pro živočišnou výrobu, tak i pro rostlinnou výrobu, zahrnují i investice do technologií na nepotravinářské využití biomasy. Osa I. zahrnuje investice do lesů a pozemkových úprav. Novinkou je vyčlenění samostatných prostředků na investice pro mladé začínající zemědělce. Nově jsou také zaváděny dotace pro oblasti Natura 2000. Zcela novou částí je Osa III. týkající se nezemědělských investic na venkově, podpory se týkají žadatelů z obcí pod 2000 obyvatel.

Podrobné podmínky poskytování jednotlivých dotací budou postupně zveřejňovány po konečném schválení PRV, zemědělská veřejnost bude s nimi seznamována na webových stránkách MZE a SZIF (www.szif.cz) i na různých školeních a seminářích pořádaných zájmovými organizacemi.

Malebnost venkovské krajiny Dolního Rakouska si lze rovněž stěží představit bez zemědělských dotací

RNDr. Jan Dovrtěl, CSc.
ÚZPI (Ústav zemědělských
a potravinářských informací)
Kotlářská 53, 602 00 Brno
e-mail: dovrtel@uzpi.cz

Nové možnosti ochrany vinogradů

V současné době není pěstitel vinné révy odkázán jen na chemickou ochranu svého vinohradu. Díky vědeckému výzkumu a moderním metodám ochrany se může vinohradník rozhodnout pro šetrnější a přitom efektivní metody ochrany vinic. Vinice jsou velmi složitým agroekosystémem, ve kterém je mnohem jednodušší praktikovat osvědčenou chemickou ochranu, než přemýšlet a volit jiné šetrnější řešení. Moderní a rozumný pěstitel však hledá alternativní cesty, které jsou šetrnější pro celý agroekosystém a přitom jsou účinné. V současné době jsou již v praxi dostatečně vyzkoušené postupy nejenom pro integrovanou produkci, ale i pro ekologickou produkci hroznů.

Biologická ochrana před škůdci je již mezi vinaři známá. Dravý roztoč (*Typhlodromus pyri*) se používá proti sviluškám, hálčivcům a vlnovníkvcům. Tento dravý roztoč se aplikuje 1x za existence vinice. Dravý roztoč má totiž schopnost při dostatku kořisti zdvojnásobit populaci již za 17 dní a v případě nedostatku kořisti využívá náhradní zdroje potravy (pyl, mycelia a spory hub). Jedinci roztoče žijí ve vinohradu stále (pokud není vinice ošetřována insekticidem).

Další pokrokovou metodou ochrany vinic je použití feromonů. Tato unikátní metoda umožňuje nechemickou ochranu vinic před obaleči (obaleč mramorovaný a obaleč jednopásý). Feromony jsou specifické látky, které nesou informace neoplozených samiček motýlů, které jsou připraveny k páření. Samci příslušného druhu motýla díky těmto informacím najdou samici ochotnou ke spáření. Synteticky vyrobené feromony se rozmístí dle návodu po vinici a tím, že jsou koncentrovanější, než feromony produkované samičkami motýlů, dojde ke zmatení samečků. Metoda matení samců se využívá v zemích EU na ploše 140.000 ha vinic. Zmatení samečků totiž nejsou schopni najít samičky a nedojde tedy ke spáření, ani k naklazení vajíček. Matení samců musí být zakomponováno zkušenými poradci do celkového systému ochrany tak, aby byla zohledněna specifická situace každé jednotlivé vinice. Vzhledem k tomu, že může nastat situace, kdy nalétnou na vinici oplodněné samičky, je vhodné při objevení housenek doplnit metodu matení samců použitím přípravků na bázi *Bacillus thuringiensis* (Biobit XL, Biobit WP – jde o přípravky povolené pro ekologické zemědělství).

Přípravky na bázi *Bacillus thuringiensis* jsou šetrné vůči dravému roztoči (*Typhlodromus pyri*) a tím se nevylučuje vzájemně používání ve vinici. Další velkou výhodou přípravků na bázi *Bacillus thuringiensis* je nulová ochranná lhůta a přípravky také nezačínají žádná rezidua v agroekosystému vinice. Pro zjišťování přítomnosti obalečů

Biologickou ochranu vinohradu lze aplikovat nejen pod Pálavou...

a tím i pro správné určení termínu ošetření vinice se využívají feromonové lapáky.

Kvalitní vína ekologických vinařů dokazují, že vinice lze ošetřovat šetrnějším způsobem, než je zažitý konvenční způsob. S pomocí odborníků zabývajících se biologickou ochranou rostlin společnosti Biocont Laboratory spol. s r.o. se mohou více uplatnit tyto postupy i v oblasti Národního parku Podyjí. Vinařům, kteří budou mít zájem o biologické metody ochrany vinic jsme schopni zajistit v rámci projektu „Síť informačních center zaměřených na agro-environmentální programy v Jihomoravském kraji a kraji Vysočina“ praktický seminář přímo u ekologického vina-

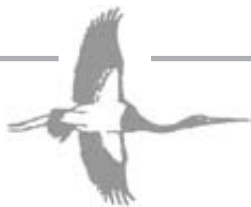
ře. Na tomto semináři Vám mohou být prezentovány nové poznatky a trendy biologické ochrany a také zkušenosti praktického vinaře. V případě zájmu o další informace kontaktujte proto prosím pracovníka Informačního místa projektu - Správu Národního parku Podyjí.

Společnost Biocont Laboratory spol. s r.o., Šmahova 66, 627 00 Brno - Slatina je připravena zájemcům nabídnout své služby v oblasti biologické ochrany vinogradů.

Ing. Petr David
EPOS Spolek poradců
v ekologickém zemědělství
Kotlářská 51, 602 00 Brno
e-mail: pdauid@eposcr.cz

...ale i v Dolním Rakousku

Zachraňme úhory

V poslední době jsme svědky negativních změn v krajině, což má mimo jiné nedozírné následky ve ztrátě některých druhů rostlin a živočichů nebo snížení jejich početnosti. Podstatnou měrou se na těchto procesech podílí intenzifikace zemědělství. Ve volné přírodě jsou veškeré jevy na sobě závislé a propojené tak velkým množstvím vazeb, že si to člověk nedokáže dost dobře představit. Právě vlivem radikálních zásahů lidstva do krajiny a způsobem, jakým v ní v poslední době člověk hospodaří, jsou porušeny přirozené vazby a toky energie. Člověk je musí nahrazovat umělými vstupy. Takové systémy jsou potom nestabilní a snadno se hroubí. Proto je v dnešní době důležité zvýšit dříve více zastoupenou mozaikovitost krajiny, která dává šanci na postupný návrat původních vazeb, procesů a vzrůst biodiverzity. V rámci ekologického zemědělství, jehož nedílnou součástí je i ochrana přírody a krajiny, se k takovým cílům směřuje. Jedním z mnoha komponent, jak toho dosáhnout, je i zakládání tzv. úhorů.

Co je to úhor? Jedná se o typ biotopu blokováných raných sukcesních stadií a tím vázaných specifických druhů organismů, jehož existenci ovlivňuje zejména člověk svou činností v rámci polního hospodářství. Úhor je alespoň jednu vegetační sezonu neobhospodařované pole nebo jeho část, kdy je reálná šance na obnovu původních vazeb a procesů nejen v rámci agroekosystému, ale mohou se tak více propojit i vazby na vyšších úrovních, tedy v ekosystému samotném. Úhorem nazýváme také rozoraný či jinak půdně narušený segment některého z biotopů. Jsou to však plošky zakládáné mimo ornou půdu za účelem zvýšení biodiverzity v nezemědělských částech krajiny. Taková stanoviště v dnešní době z krajiny mizí z různých příčin, zejména však vlivem ztráty mozaikovitosti, rychlého a neregulovaného zarůstání zanedbaných polních,

Úhor v Novém Šaldorfu

travních či ovocnářských kultur, nadměrného používání pesticidů nebo hnojiv apod. Stávající úhory jsou mnohdy degradované, klesá jejich biodiverzita a početnost druhů, nebo se stávají stanovištěm obtížných plevelů expanzivního charakteru. Mnohdy jsou úhorová společenstva rostlin a živočichů odkázána pouze na lemy zejména polních kultur, kde však vlivem nevhodného hospodaření nemají stabilitu a zanikají. Přicházíme tak postupně o jednotlivé druhy rostlin a živočichů, jejichž zastoupení v kultuře může v tomto případě sloužit i jako bioindikace správně volených agronomických postupů v rámci ekologického zemědělství.

Na úhorech rostou převážně jednoleté nebo dvouleté rostliny (vzácně víceleté), mezi něž často patří druhy ohrožené a vzácné, které byly vytlačeny z intenzivních kultur nevhodnými postupy, nebo jde o konkurenčně slabší či velmi slabé druhy. Složení druhů rostlin se vyvíjí podle klimatických podmínek, původ-

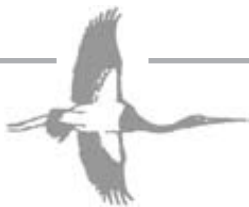
ního stanoviště, podkladu, okolní vegetace, množství aplikovaných pesticidů a hnojiv a také podle toho, v jaké fázi sukcese se nachází. Tedy jak je úhor starý a jaká uplynula doba od poslední orby. Jmenujme alespoň zapaličku největší (*Tordylium maximum*), bělolist žlutavý (*Filago lutescens*), vrabečnici roční (*Thymelaea passerina*), hlaváček plamenný (*Adonis flammea*), hlaváček letní (*A. aestivalis*), zběhovec trojklaný (*Ajuga chamaepitys*), kozlíček šterbinatý (*Valeriana ramosa*), chru modrák (*Centaurea cyanus*) aj. Z živočichů vázaných na úhory bychom mohli jmenovat celou řadu bezobratlých, kteří jsou vázáni na raná sukcesní stadia často xerothermního charakteru, někteří i přímo na rostliny, které na takových úhorech rostou. Zejména jsou to někteří brouci jako zlatohlávek *Potosia hungarica*, střevlík *Ophonus aridosiacus*, tesařík *Agaphantia dahli* apod. Svá útočiště nalézají v úhorových porostech i někteří obratlovci, zejména ptáci. Uvedené druhy rostlin a živo-

Kulturní krajina s úhorem v okolí Fellingu při hranici NP Podyjí a ČR s Rakouskem

Hlaváček letní (*Adonis aestivalis*)

Zběhovec trojklaný (*Ajuga chamaeepytis*)

čichů najdeme právě i na úhorech v Národním parku Podyjí.

Dnes se také setkáváme s negativním jevem v krajině v podobě častého zarůstání a degradace luk, pastvin a sadů a to na vysoké úrovni. Je pravda, že i křoviny, stromy a další krajinné prvky se vlivem intenzifikace zemědělství vytrácejí a je třeba je obnovovat a chránit. Pokud je to ale v oblasti, kde je těchto prvků poměrně dost, jejich plochy nápadně rostou a jsou-li jimi degradovány původní biotopy, je třeba tyto prvky naopak eliminovat a dotvářet krajinu těmi typy stanovišť, které v ní zanikají nebo dokonce chybí. Tím se dosahuje zmíněné vyšší mozaikovitosti.

Pozor ale na nežádoucí jednodušnost mozaiky. Ta sice zatím nehrozí, ale ani jednodušnost by neměla být účelem. Ona mozaika v krajině by měla být chápána nejen jako velké množství často se střídajících biotopů, ale i velikostí ploch, které tuto mozaiku tvoří, by měly být rozdílné. Některé oblasti potřebují více diverzifikovat,

některé méně a jiné jsou například částmi zvláště chráněných území a téměř se do nich nezasahuje. Kde tedy převažují nevhodnými dřevinami zarostlé nežádoucí travní porosty, je možné je obnovit. V určitých případech je i vhodné narušit je celé nebo jejich část orbou a založit úhor mimo ornou půdu, který však později získá vlastnosti a funkce úhoru polního. Nehrozí mu ale některé rizikové vstupy jako aplikace pesticidů nebo hnojiv apod. Orba a následné zarovnání půdy se na něm provádí jednou za 3-5 let, přičemž je vhodné využít i diverzifikace v rámci takové plochy. Znamená to, že se orba neprovádí na celé ploše najednou, ale během let se střídají orané a neorané dílčí plošky. Protože se tak uvolní místo pro druhy, které rostou nebo žijí vzácně na jiných narušovaných stanovištích v okolí, mají šanci se sem rozšířit, posílit své populace a zpevnit se tak i vazby zmíněných důležitých procesů. Sledujeme zde mimo jiné sukcesí, její rychlost, zastoupení a početnost druhů organismů. Data

se pak porovnávají s okolními pozemky.

Takové plochy se nyní zakládají i v Národním parku Podyjí a v jeho ochranném pásmu, kde by měly zastat úlohu zvyšování biodiverzity. Konkrétně mají např. posílit a stabilizovat populace některých ohrožených nebo zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů na ně vázaných a zároveň posloužit vědeckým účelům, abychom si zodpověděli některé otázky a mohli se získanými odpověďmi řídit v dalších krocích. S diverzifikací krajiny je třeba začít právě ve vazbě na zvláště chráněná území a postupně ji rozšiřovat do okolí (osvětou a pak i vlastní realizací), aby mohly být procesy navázány dobře a co nejrychleji. Vše je ale třeba nejprve řádně zvážit a posoudit, zda by v té určité lokalitě takovým zásahem nedošlo spíše k újmě. Jedná se totiž o citlivé zásahy, které nemohou být provedeny kdekoliv.

Vlivem zániku úhorů ztrácíme např. šanci na lepší koloběhy živin, regulaci chorob a škůdců, přicházíme o některé ohrožené druhy rostlin a živočichů, některé opylovače aj. Úhory a jejich správně volené zastoupení jsou proto důležitou součástí bohatě diverzifikované krajiny a tím i jedním z důležitých nástrojů ekologického zemědělství. Přispívají ke stabilitě krajiny, jsou útočištěm celé řady specifických organismů, které jsou provázány s dalšími organismy a procesy, které nakonec oceníme i my lidé. Často si však bohužel tuto souvislost neuvědomujeme.

Člověk je součástí přírody a je závislý na mnoha procesech, které jsou vzájemně provázány. Pokud se nenaučíme do nich vstupovat s rozvahou a přírodní zdroje využívat racionálně, odrazí se to negativně nejen na našem okolí, ale i na nás samotných.

Mgr. Zdeněk Musil

Správa NP Podyjí

Na Vyhliště 5, 669 01 Znojmo

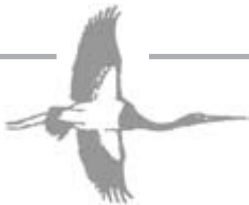
e-mail: musil@nppodyji.cz

Zlatohlávek (*Potosia hungarica*)

Tesařík (*Agaphantia dahli*)

Komunitní a domácí kompostování aneb

jak ušetřit za sběr a zpracování bioodpadu aneb kompostování pro menší obce a domácnosti

Téma biologicky rozložitelných odpadů a jejich ekologické využívání získalo v poslední době na významu především z důvodu zákazu ukládat odděleně vytřízený bioodpad na skládkách a povinnosti významně snížit podíl bioodpadu, který se na skládky dostává společně se směsným komunálním odpadem.

Snaha odklonit bioodpad ze skládek vychází z velmi nepříznivých vlivů na životní prostředí, které sládkovaný bioodpad způsobuje. Především se jedná o uvolňování metanu, který vzniká rozkladem organické hmoty bioodpadu v tělese skládky, tedy za nepřístupu vzduchu. Metan je jedním z nejučinnějších skleníkových plynů, proto skládkování bioodpadu přispívá k zhoršování tzv. „skleníkového efektu“, tedy k oteplování zeměkoule.

Dalším důvodem pro hledání nových alternativ pro bioodpad je nedostatečnost skládkovacích kapacit v ČR. Bioodpad tvoří více než 40% všech odpadů. Skládkování bioodpadu tedy přispívá k rychlému naplnění kapacity skládky. Vytváření dalších ekologických zátěží v podobě nových skládek je velmi nežádoucí.

Při odklonu obrovského množství bioodpadu ze skládek se nabízí Nerudovská otázka „Kam s ním?“ Většina obcí se s touto otázkou v současné době potýká. Síť kompostáren a dalších zařízení není zatím dostatečná, proto

Klasické domácí kompostoviště

velká část bioodpadu často končí na černých skládkách nebo je nelegálně předávána zemědělcům. Zemědělská hnojiště nejsou většinou vybavena technikou, která je schopna bioodpad řádně zpracovat a nemají potřebná povolení k přijímání bioodpadu. Každé zařízení přijímající jakékoliv odpady, tedy i ty biologicky rozložitelné musí být k tomuto účelu zkolaudováno a musí mít souhlas k provozu podle odpadové legislativy.

Tento souhlas se vydává na základě provozního řádu zařízení, který detailně popisuje celý technologický proces včetně dokumentace a monitoringu.

Pokud jsou komunální bioodpady, tedy tráva, listí či větve z údržby veřejné zeleně, sportovišť nebo z domácností, předávány do zařízení, která nemají souhlas k jejich zpra-

cování a využívání, vystavují se obě strany velkému riziku finančních postihů ze strany kontrolních orgánů.

Existuje však i legální řešení, které nemusí příliš zatěžovat již tak dost napjaté rozpočty obcí.

K problematice bioodpadů je potřeba přistupovat komplexně a řešit ji ve dvou krocích.

Jednak je nutno v maximální možné míře podpořit domácí kompostování, v dalším kroku je vhodné založit vlastní malé zařízení - obecní kompostárnu.

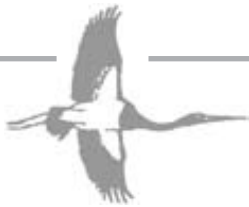
Podpora domácího kompostování má obrovský význam a přináší velké úspory pro odpadové hospodářství obce. Všechny bioodpady, který si občané doma zpracují na kvalitní hnojivo k zúrodnění svých zahrádek se již neobjeví v popelnících na směsný komunální odpad. Obec tedy nemá s takto zpracovaným odpadem spojeny žádné náklady ať už na svoz či skládkování, případně spalování. Úspory na poplatcích za likvidaci odpadu často pokryjí náklady spojené s osvětovou kampaní na podporu domácího kompostování.

Dobře vedená osvětová akce postupuje v následujících krocích:

1. Distribuce písemných informací formou letáku do každé domácnosti

O hotový kompost z obecní kompostárny je mezi občany značný zájem

2. Besedy a kulaté stoly s občany
3. Ukázky dobře vedeného domácího kompostoviště (např. u starosty obce)

Jakmile jsou maximálně vyčerpány možnosti prevence vzniku bioodpadu formou domácího kompostování, následuje druhý krok, tedy zřízení obecního kompostoviště. Dříve bylo pro obce poměrně obtížné naplnit všechny náročné požadavky legislativy, ale díky úsilí týmu lidí, kteří se snaží rozpohybovat oblast zpracování bioodpadů v ČR, se v letošním roce podařilo prosadit změnu zákona o odpadech a dosáhnout určitého zjednodušení pro tzv. malá zařízení.

Paragraf 33 b, kde je tato změna zakotvena, vstoupí v platnost 1. dubna 2007.

Malým zařízením se rozumí zařízení, které zpracovává využitelné biologicky rozložitelné odpady **pro jednu zakládku** v množství nepřekračujícím **10 tun** těchto odpadů za rok. Zakládka kompostu je směs surovin založená ve stejném termínu. V praxi si zakládku lze představit jako jednu hromadu materiálu navrstvenou v jednom časovém úseku. Takovýchto zakládek může být v průběhu roku založeno několik, v žádném případě však nesmí **celkové roční množství** biologicky rozložitelných odpadů zpracovaných malým zařízením přesáhnout **150 tun**. Pro tato zařízení nebude nutné získávat souhlas kraje, ale pouze ve zjednodušeném řízení získat povolení obce s rozšířenou působností. V malých zařízeních – obecních kompostárnách je možné zpracovávat odpad z údržby věřené zeleně a bioodpad od občanů, který nebude obsahovat živočišné produkty. Vyloučeny jsou rizikové odpady pro životní prostředí jakou jsou kaly z čistíren odpadních vod a průmyslové bioodpady (průmyslovým odpadem je odpad, který produkuje podnikatelé např. nepovedené šarže potravin). Za předpokladu, že se v kompostárně bude zpracovávat pouze bioodpad z obce, není nutné budovat nákladnou zpevněnou plochu a záchytnou jímku. Malá zařízení jsou rovněž osvobozena od častých nákladných analýz a monitoringu, ale vyprodukovaný kompost bude určen pouze pro potřeby obce a jejich občanů. Nebude ho možné prodávat. Vyhláška o bioodpadu, ve kterou budou upřesněny všechny podrobnosti bohužel ještě nebyla vydána. Její vydání se předpokládá nejpozději do dubna 2007, kdy vstoupí novela v platnost. Je proto nutné sledovat vývoj legislativy a postupovat podle schválené verze vyhlášky.

Při výběru vhodného umístění malé obecní kompostárny a nastavení systému sběru bioodpadů v obci, můžete využít bohatých

zkušeností Zemědělské a ekologické regionální agentury ZERA. Dále agentura ZERA nabízí pomoc při získávání financí, proškolení odborného pracovníka, který se bude o kompostárnu starat.

Dne 21. listopadu od 9 hodin proběhne v Návštěvnickém středisku Národního parku Podyjí v Čížově bezplatný kurz „Domovní a komunitní kompostování“. Na program bude kompletní informace o možnosti zvýšit

množství doma kompostovaného bioodpadu i návod, jak vybudovat malou obecní kompostárnu. Důraz bude také kladen na financování záměrů. Všichni jsou srdečně zváni.

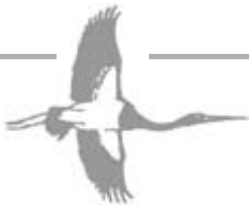
Ing. Lucie Valentová Ph.D.
ZERA Zemědělská a ekologická
regionální agentura
V. Nezvala 977
675 71 Náměšť nad Oslavou
e-mail: valentova@komposty.cz

Sběrné místo pro biologicky rozložitelný odpad - v každé obci se takových míst jistě najde dostatek

Příklad kompostování v pásových hromadách - překopávač kompostu zajistí jeho provzdušnění a promíchání

Živá příroda v zemědělské krajině Národního parku Podyjí

O proměnách české krajiny v průběhu dvacátého století bylo již napsáno mnoho. Asi nejvíce byla diskutována etapa zemědělské kolektivizace, neboli přechod k velkoplošné výrobě v 50. a 60. letech. Tato „spásná myšlenka“, inspirovaná tehdejší „východní filozofií“, měla povznést upadající český venkov na úroveň ušlechtilých stepí širé Rusi. Drobná polička soukromých vlastníků, meze, remízky a jiné krajinné prvky byly rozorány a zcela uměle spojeny v mnohahektarové lány vyhovující velkovýrobě jednotných zemědělských družstev. Proces byl završen několika etapami meliorací, po nichž z krajiny zmizela řada mokřadů, drobné vodní toky byly postupně zatrubněny, louky odvodněny a přeměněny v pole. Negativní následky na sebe nenechaly dlouho čekat – zcela radikálně se snížila retenční schopnost

krajiny a mnoho oblastí začalo být postihováno vážnou erozí. V tomto článku se na příkladech z Národního parku Podyjí, popř. jeho ochranného pásma, blíže podíváme, jak tyto proměny ovlivnily některé skupiny živočichů, popř. rostlin vázaných na zemědělskou krajinu.

Krajina dnešního ochranného pásma i některých částí národního parku má z pohledu krajináře či ekologa velmi daleko k vyhovující struktuře. Staré letecké snímky dokazují, že ještě v polovině 50. let dvacátého století byly pozemky v okolí místních obcí složeny z úzkých poliček, oddělených travnatými meze, nivy drobných vodních toků byly pokryty loukami či mokřady, velmi typická byla přítomnost rozptýlené zeleně v podobě solitérních stromů, remízků či pásů křovin. Téměř každá vesnice měla obecní pastvinu.

Všechny výše zmíněné krajinné prvky představovaly útočiště mnoha druhů rostlin a živočichů, ať již se jednalo o hmyz, ptáky nebo drobné savce. Tyto prvky byly s obhospodařovanými polnostmi propojeny v křehký, ale fungující celek. Pro hospodáře byla důležitá přítomnost zejména drobných predátorů (např. dravých brouků střevlíků) a kurovitých ptáků (koroptev, křepelka), jimž jednotlivé biotopy poskytovaly úkryt i podmínky pro rozmnožování. Z nich potom vyráželi do polních kultur za potravou v podobě „škodlivého“ hmyzu a jeho larev, slimáků a jiné příživující se drobotiny. Rozptýlená zeleň pak sloužila jako hnízdiště (hmyzožravého) ptactva nebo jako pozorovací stanoviště dravců.

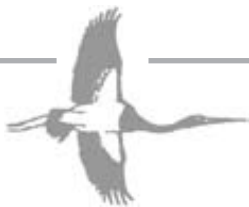
Sušší meze či pastviny představovaly často jedinečná refugia vzácných stepních druhů

Jižní okraj Konic na leteckém snímku z roku 1938. Úzké meze oddělující jednotlivá polička sloužily nejen jako hranice mezi pozemky různých vlastníků, ale i jako důležitý biotop různých organismů. Tu a tam lze vidět travnaté plochy, větší bloky orné půdy jsou spíše výjimkou. Téměř na každém pozemku je přítomna rozptýlená zeleň zajišťující vhodné podmínky ptákům a poskytující cenný stín. V takovéto stabilní krajině se líbí nejen člověku, ale i zástupcům flóry a fauny.

Jižní okraj Konic na leteckém snímku z roku 2001. Po zcelení pozemků do velkých polních lánů musely z krajiny ustoupit všechny nadbytečné prvky – dělící meze nejen zmenšovaly celkovou produkční plochu, ale údajně byly i zdrojem nebezpečných škůdců a plevelů. Dřeviny zůstaly zachovány jen v zahradách v blízkosti obce, příp. v aleji podél silnice. Zlepšení stavu krajiny s dominující ornou půdou, která je po stránce zoologické velmi ochuzená a navíc trpí větrnou erozí, naráží nejen na komplikované vlastnické poměry, ale především na ryze ekonomicky zaměřený přístup hospodařících subjektů.

hmyzu. Z druhů vázaných na meze či trávníky můžeme jmenovat např. různé druhy samotářských včel a na ně vázaných majek, mezi brouky nosatci byli zvláště nápadní rýhonosci. Spolu se stepními prvky se v zemědělské krajině rozvíjela společenstva plevelů a ruderalních druhů, kterým nevadilo opakované narušování půdy jejím obděláváním.

Po zániku mozaikovitě krajiny a její přeměně v monotónní pole velkých rozloh se mnohé druhy staly vzácností. Kromě změny struktury krajiny se na stavech populací podepsalo také rostoucí užívání hnojiv a celková chemizace zemědělství.

Výzkumy některých skupin brouků ukázaly, že na Znojemsku vymizela řada druhů otevřené krajiny, zatímco společenstva vázaná na lesní prostředí vykazují jistou stabilitu. Mezi brouky nosatci patrně zcela vymizelo několik druhů stepní povahy a několik druhů mokřadních, jiné se staly krajně vzácnými. Pravděpodobně k tomu přispělo i výše uvedené mizení drobných mezí a stepních lad v krajině, samozřejmě ve spojení s dalšími negativními vlivy (chemizace, ruderalizace, absence tradičního managementu aj.).

Pohled na dnešní obraz stavu zemědělské

krajiny Národního parku Podyjí vypadá zcela odlišně. Převažují mnohohektarové polní kultury či vinice, drobné biotopy zůstaly zachovány v podstatě jen na „neplodné“ nebo technice nedostupné půdě (např. skalky v polích, trávníky na prudkých svazích a zamokřené úpady). Rozptýlená zeleň je velkou vzácností a stav liniiových skupin dřevin bývá často žalostný (usychající, neudržované dřeviny). Velmi nápadným negativním jevem je, že pole jsou priorována až zcela k polním cestám či sousedícím pozemkům, aniž by byl ponechán jakýkoli dělicí pruh. Stačilo by zavést jednoduché pravidlo ponechání nezoraného pruhu šíře alespoň 1-2 m (lépe více), což by bohatě stačilo pro přežívání řady organismů a současně prospělo celkové tváři krajiny.

Snahou Správy Národního parku je krok za krokem pracovat s krajinou a účinnou spoluprací s hospodařícími subjekty zlepšit její stav. Subjekty je možné (a v dnešní době přímo nezbytné) motivovat různými nástroji dotační politiky v podobě finančního příspěvku např. na zatravnění některých pozemků, zakládání a údržbu dřevinných formací, ponechání části pozemku jako biotop (viz pruhy podél cest) atd. Cestou osvěty i praktické motivace je třeba

zemědělce nenásilně přesvědčit o výhodách biologického zemědělství oproti zdánlivě efektivní velkovýrobě.

Ing. Robert Stejskal
Správa NP Podyjí
Na Vyhlídce 5, 669 01 Znojmo
e-mail: stejskal@nppodyji.cz

Rýhonosec šedý (*Pseudocleonus cinereus*) patřil v minulosti spolu s několika příbuznými druhy k hojně nacházeným broukům typickým pro travnatá místa, meze a lada. Tyto biotopy byly postupně vytlačeny ze zemědělské krajiny intenzivní výrobou a tak se i tento brouk stal velkou vzácností.

Co to je Ekologické zemědělství a biopotravina?

Ekologické zemědělství je způsob hospodaření, který klade značný důraz na opatření chránící půdu a přírodu, zajišťuje ohleduplné zacházení se zvířaty a nepoužívá syntetické pesticidy ani umělá hnojiva. Ještě před několika lety bylo okrajovou specialitou malé skupiny farmářů i zákazníků. Během devadesátých let se ale jeho postavení dramaticky změnilo. Šetrné hospodaření se stává běžným a zboží, které nabízí, v mnoha obchodech samozřejmostí.

Ekologické zemědělství, v němž je striktně zakázáno použití umělých chemických látek, nabízí řešení, jak omezit množství nebezpečných látek v potravinách na minimum. Ekologické zemědělství je přesně definovaná forma hospodaření, založená na produkci potravin optimální kvality a množství, používající praktiky trvale udržitelného rozvoje, s cílem vyhnout se používání agrochemických vstupů a minimalizovat poškození životního prostředí. Tento přístup chápe úzké spojení mezi všemi částmi přírodního systému.

V ekologickém zemědělství jsou využívány přirozené metody ochrany před škůdci, plevele a nemocemi. Kvalitní půda pomáhá rostlinám vytvářet přirozenou odolnost proti napadení. Na ekologických farmách jsou vítány pomocníky přirození predátoři, jako ptáci, netopýři, brouci a sluněčka sedmítečná, živící se škodlivým hmyzem. Používají se

odolné odrůdy nebo preventivní opatření.

Principy ekologického hospodaření:

- Produkce potravin vysoké kvality a přiměřeného množství
- Postupy v souladu s přírodními systémy a cykly na všech úrovních od půdy, po rostliny až ke zvířatům
- Udržování a zvyšování dlouhodobé úrodnosti a biologické aktivity půdy
- Osevní postupy a technologie pěstování bránící erozi půdy
- Plevely jsou potlačovány agrotechnickými metodami, herbicidy nejsou povoleny
- Ochrana rostlin proti chorobám a škůdcům je založena na podpoře samoregulační funkce agro-ekosystému, biologických a biotechnických metodách. Fungicidy a insekticidy nejsou povoleny
- Etické zacházení se zvířaty respektováním jejich vrozených potřeb a chování
- Respektování místních, ekologických, klimatických a zeměpisných rozdílů a využívání praktik a postupů vyvinutých v jejich důsledku

Ekologické principy:

- Podpora druhové pestrosti a ochrana vzácných přirozených stanovišť a přírodních útvarů
- Maximální využití obnovitelných zdrojů

- a recyklace, využívání místních zdrojů
- Minimalizace znečištění a odpadů
- Pěstování geneticky manipulovaných organismů (GMO) není povoleno

Principy úpravy biopotravin:

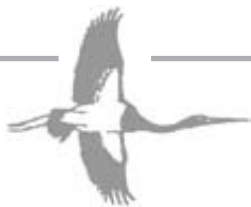
- Minimum zpracování při zachování charakteru upravované potraviny
- Zakázané postupy: iontové měniče, bělení, působení syntetických hormonů, ozařování, mikrovlnný ohřev, používání barviv, arómat a sladidel syntetického původu
- Snaha o vyloučení možnosti kontaminace nebo záměny s konvenční potravinou
- Maximální množství informací o způsobu úpravy a složkách potraviny pro zákazníky

Sociální principy:

- Zajištění spravedlivé a přiměřené kvality života, pracovního prostředí a uspokojení z práce pro zemědělce a jejich rodiny
- Rozvoj ekologicky zodpovědné produkce, výroby a distribuce, s důrazem na místní systémy

Ekologický původ biopotravin zajišťuje zákon a přísná kontrola

Ekologické zemědělství je v České republice definováno Nařízením Rady EU 2092/1991 a zákonem 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství.

Dodržování stanovených pravidel je v systému ekologického zemědělství přísně kontrolováno na všech úrovních, od vstupů do zemědělské výroby přes zpracování bioproduktů až po prodej konečnému spotřebiteli. Na základě výsledků kontrol se provádí certifikace bioproduktů a biopotravin vydáním tzv. Osvědčení o původu bioproduktu (biopotravin) a jejich označení ochrannou známkou BIO - Produkt ekologického zemědělství. Tato známka zaručuje spotřebiteli, že produkty pocházejí z kont-

rolovaného systému ekologického zemědělství a byly osvědčeny oprávněným certifikačním orgánem.

Mgr. Tomáš Václavík
Green marketing,

Vinohradská 261, 664 34 Moravské Knínice
tom@greenmarketing.cz

Jak se stát ekologickým zemědělcem?

Ekologické zemědělství klade na farmáře značné nároky. Zejména je třeba si uvědomit, že již nemáme k dispozici „chemické berličky“ konvenčního zemědělství v podobě snadno rozpustných minerálních hnojiv a pesticidů. Velmi užitečné je navštívit ekologické farmy s podobným zaměřením a zjistit, jaké mají zkušenosti.

Vlastní hospodaření se zahajuje přechodným obdobím, tzv. konverzí z konvenčního hospodaření na ekologické, které je dvouleté, u trvalých kultur tříleté.

Konverzi je třeba dobře naplánovat, protože je nejkritičtější fází hospodaření. Příčiny neúspěchu většinou pramení z nedostatečné přípravy, nepromyšlené improvizace a z neznalosti. Případy farmářů, kteří se nechali oslnit dotací na ekologické zemědělství, přestali „hnojit a stříkat“ a jinak nic na způsobu hospodaření nezměnili, jsou varující. Než se rozhodneme pro přechod na ekologický způsob hospodaření, je nutné kriticky zhodnotit silné a slabé stránky podniku (např. podnik má problémy se zvládnutím plevelů, přestože má k dispozici

herbicidy, jak si asi poradí bez nich?, atd.). Je nutné se dobře seznámit s právní úpravou ekologického způsobu hospodaření, tj. Nařízením Rady (ES) 2092/1991, zákonem č.242/2000 Sb. (novela č.553/2005 Sb.) a vyhláškou č.16/2006 Sb. a výkladem jednotlivých ustanovení a poté kriticky zhodnotit, zda jsme schopni plnit požadavky stanovené právními předpisy. Pokud ne, co je tedy nutné změnit a jaké náklady si splnění těchto požadavků vyžádá. Dále jaká je návratnost vložených prostředků a jaké budou nároky na pracovní síly. Dobrá rozvaha pracovního zatížení je velmi kritickým bodem, zvláště u rodinných farem. Dalším kritickým bodem je vnitřní konsenzus se změnou způsobu hospodaření; jestliže společníci nebo u rodinných farem členové rodiny nejsou zajedno a neustále řeší spory zda ekologicky ano či ne, pak je lépe počkat než se konsensu dosáhne (pokud vůbec).

Když se rozhodneme pro ekologický způsob hospodaření, pak se postupuje takto:

1) Podnik uzavře smlouvu s některou z kontrolních organizací (viz www.biokont.cz, www.abcert.cz nebo www.kez.cz).

2) Podle pokynů kontrolní organizace se připraví plán přechodného období (doporučují využít služeb poradce, viz www.eposcr.cz nebo www.pro-bio.cz).

3) Podnik absolvuje vstupní kontrolu.

4) Podnik podá na MZe žádost o registraci ekologického podnikatele, jejíž součástí je potvrzení o vstupní kontrole a osvědčení o zápisu do evidence zemědělského podnikatele nebo výpis z obchodního rejstříku. Žádost je zpoplatněna kolkem v hodnotě 1000,- Kč.

5) Když je žádost přijata, vydá MZe rozhodnutí o registraci a zapíše podnik do

seznamu osob podnikajících v ekologickém zemědělství. Od data podání žádosti o registraci začíná běžet přechodné období.

6) Kontrolní orgán s nímž podnik uzavřel smlouvu jej kontroluje nejméně jednou ročně a při splnění podmínek hospodaření vydá příslušný certifikát.

Ing. Roman Rozsypal, CSc.
EPOS - Spolek poradců v ekologickém zemědělství ČR
Kotlářská 51, 602 00 Brno
e-mail: roman.rozsypal@seznam.cz

Podyjské listí – Zpravodaj Správy Národního parku Podyjí, ročník 7., č. 4/2006 ° **Vydává:** Správa Národního parku Podyjí, Na Vyhliďce 5, 669 01 Znojmo ° **Redakce:** Jan Kos ° **Spolupráce:** Petr David, Jan Dovrtěl, Veronika Dubovská, Zdeněk Musil, Roman Rozsypal, Robert Stejskal, Lucie Valentová ° **Fotografie:** archiv Správy NP Podyjí, Václav Krivan, Petr Lazárek, Zdeněk Musil, Lucie Valentová ° **Grafická úprava a sazba:** SCHNEIDER CZ graphic&design, s.r.o., e-mail: michal@grafickadiina.com ° **Tisk:** Tiskárna Kuchařovice ° **Náklad:** 800 výtisků ° **Vyšlo:** listopad 2006 ° Vytisknuto na 100% recyklovaném papíru. Nepronějné

Canon

Canon CZ, s. r. o.
generální partner
národních parků České republiky